

УДК: 792.8 (091)

**НЕОКЛАСИЧНА СТИЛІСТИКА, ФОРМАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ТА
СЦЕНІЧНИЙ МЕТОД У ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОМУ ПРОЦЕСІ
СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «СУЧАСНИЙ ЕСТРАДНИЙ ТАНЕЦЬ» КИЇВСЬКОЇ
МУНІЦИПАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ЕСТРАДНОГО ТА ЦИРКОВОГО
МИСТЕЦТВ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

кандидат мистецтвознавства, доцент Шариков Д.І.

Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтва,
Україна, Київ

Проведено аналіз неокласичних балетних форм та стилістики в сценічному методі художньо-творчого процесу спеціалізації «сучасний естрадний танець» Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва. Аналізуються наукові дослідження з даної проблематики. Визначається генеза сценічного методу в художньо-творчому процесі спеціалізації «сучасний естрадний танець» Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва. Вибудовується історична ретроспектива неокласичної стилістики та сценічних форм в художньо-творчому процесі спеціалізації «сучасний естрадний танець». Визначаються особливості сценічного методу в художньо-творчому процесі спеціалізації «сучасний естрадний танець» Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва.

Ключові слова: неокласика, неокласичний стиль, сучасний естрадний танець, сценічний метод, художньо-творчий процес.

PhD in Art, Denys Sharykov Neoclassical stylistics, formal and technical facilities and scenic method the artistic and creative process of specialization "contemporary variety dance" of the Kyiv Municipal Academy

of Circus and Variety Arts late XX-th – early XXI-th century / Kyiv Municipal Academy of Variety and Circus Art, Ukraine, Kiev

The analysis of neoclassical ballet form and style in a scenic method of artistic and creative process of specialization "contemporary variety dance" of Kyiv Municipal Academy of Circus and Variety Arts. Analyzes the research on this issue. Determined genesis stage of the method in artistic and creative process of specialization "contemporary variety dance" of Kyiv Municipal Academy of Circus and Variety Arts. It builds a historical retrospective of the neoclassical style and theatrical forms in the artistic and creative process of specialization "contemporary variety dance". Determined particular stage of the method in artistic and creative process of specialization "contemporary variety dance" of Kyiv Municipal Academy of Circus and Variety Arts.

Keywords: neoclassical style, contemporary variety dance, stage technique, artistic and creative process.

Аналіз досліджень.

Наукові дослідження у галузі неокласичного балетного театру в хореографічній культурі представлені дуже мало – Марінею Гваттеріні, Мішелем Мерсьє та Ізабеллою Жіно, Аніко Рехвіашвілі, Олександром Чепаловим. Марінею Гваттеріні – визначали, лише особливості стилістики в балетній неокласиці [1]. Мішелем Мерсьє та Ізабеллою Жіно – аналізували художній репертуар авторських неокласичних театрів Ролана Пті, Джона Кранко, Джона Ноймайєра, Іржі Кіліана [4]. Олександр Чепалов, визначав виключно, генезу розвитку, окремих балетних представників неокласики у Західній Європі [5].

Мета статті.

Метою є – визначити особливості неокласичної стилістики, формально-технічних засобів та сценічного методу в художньо-творчому процесі спеціалізації «сучасний естрадний танець» Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв кінця XX – початку XXI століття.

Завданнями є:

- проаналізувати дослідження науковців з даної проблематики;
- визначити процес історичний розвитку неокласичної стилістики спеціалізації «сучасний естрадний танець» Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв;
- висвітлити особливості формально-технічних засобів та сценічного методу в художньо-творчому процесі спеціалізації «сучасний естрадний танець» на прикладі навчальної дисципліни «класичний танець».

Виклад основного матеріалу.

Неокласичний танець є психологічною і віртуозною формою класичного танцю для створення художнього образу у сценічному методі хореографії сьогодення. Класична техніка танцю як в екзерсисі так і в комбінаціях вже містить у собі образний зміст при вишуканій і довершеній віртуозній техніці. Рухи нібито проминаючи, звертають увагу не на технічне виконання, а на передачу психології художнього образу, яку задає викладач, або балетмейстер і втілює виконавець (студент).

За стилістикою репрезентації та інтерпретації художнього образу неокласичні форми балету виявили себе в художньо-творчому процесі спеціалізації «сучасний естрадний танець» Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв кінця XX – початку XXI століття у таких різновидах – стилістика модерн-танцю, джаз-танцю,

виражальними засобами злиття імпресіонізму з експресіонізмом, контемпорарі данс.

Сучасний естрадний танець – різновид та жанр у сучасній хореографії. Орієнтований на художню й розважальну аудиторію, тобто постає на стику мистецтва і шоу бізнесу. Естетично характеризуючий: професійні хореографічні зразки та принципи; масово-популярні розважальні форми; естрадні формально-технічні прийоми [6].

Як **«сучасний танець»** характеризується – сценічно-побутовими формально-технічними засобами. *Сценічні хореографічні форми та техніки*: неокласичні стилістика, зразки (в минулому і в танці на естраді звалось – демікласика); акробатично-спортивні прийоми в танці; стилізовані народно-сценічні та характерні балетні зразки; модерн джаз танець, contemporary dance [4]. *Побутові танцювальні форми та техніки*: масово-популярні, розважальні та молодіжні форми танцю, популярний танець, хіп-хоп танець, джаз фанк, street & club dance (disco, funk, hip-hop, new style, techno-house, electro, break-dance, electric boogie) [5].

Як **«естрадний танець»** характеризується – сценічно-розважальними формально-технічними та стилістичними засобами. *Сценічно-розважальні форми* – естрадна стилізація фольклору (індійський, східний, іспанський, кавказький, єврейський, російський, український, слов'янський, латиноамериканський, кубинський, бразильський, аргентинський, мексиканський, африканський, китайський, кантрі); класично-акробатичні форми вар'єте та мюзик-холу (кан-кан, «герлз»); джаз-танець, теп-танець, афро-джаз танець, фолк-джаз танець, contemporary jazz dance, бурлеск; естрадний характерний сюжетний танець (комедійна чи розважальна форма танцю з яскравою індивідуальністю виконавця чи виконавців).

Особливості неокласичних технологій сценічного методу викладання класичного танцю в Київській муніципальній академії

естрадного та циркового мистецтв, потребують визначити характеристику викладання хореографічних дисциплін у вищевказаному ВНЗ, а також проаналізувати його історичний процес.

Спеціалізація та жанр «сучасний естрадний танець» своїми витокami сягає ще за часів СРСР, починаючи з 1961 р., коли була відкрита Республіканська студія естрадно-циркового мистецтва. Учням студії викладали такі дисципліни – класичний танець, характерний танець, сценічний рух, фехтування акробатика. Серед перших викладачів студії були провідні хореографи – Олександр Зайцев і Генріх Майоров.

Олександр Зайцев народний артист України, головний режисер-постановник Київського національного цирку (партнер Галини Уланової). *Генріх Майоров* (учень Ігоря Бельського, завідувач кафедри хореографії та художній керівник Московської державної академії хореографії, видатний балетмейстер театрів та мюзик-холів Києва, Москви, Ленінграда).

Починаючи з 1975 р., коли студія була перетворена у Київське державне циркове училище естрадно-циркового мистецтва, хореографічна спеціалізація називалась «естрадний танець» та вивчала такі дисципліни – хореографія (народно-сценічний танець), спеціалізація (класичний танець, естрадний танець, степ, індивідуальні режисерські концертні постановки танцювальних номерів). У 1999–2001 рр. училище перетворилось у Київський коледж естрадно-циркового мистецтва імені Леоніда Утьосова, а з 2008 р. остаточно у Київську муніципальну академію естрадного та циркового мистецтв.

У період училища, коледжу і академії беззмінними викладачами за спеціалізацією та жанром «сучасний естрадний танець» залишаються і понині – Валентина Зайцева, Людмила Юнанова, Людмила Глушко. *Валентина Зайцева*, голова циклової комісії «СЕТ»

балетмейстер Київського національного цирку, голова журі всеукраїнських конкурсів артистів естради 1980–1990 рр., методист комісії з хореографії МОН України 1980–1995 рр., голова журі з хореографії відділу народної освіти м. Києва у 1990–2000 рр., голова журі міжнародних фестивалів-конкурсів з сучасної хореографії в Австрії, Словачії у 2006–2008 рр., хореограф-постановник випускних концертів Академії протягом 1975–2015 рр., (викладає – класичний танець, хореографічні постановки).

Людмила Юнанова, балетмейстер, режисер циркових номерів, солістка балету Смоленської обласної філармонії, Київського театру оперети, Київського мюзик-холу, балетмейстер-постановник випускних концертів КДУЕЦМ у 1992–1998 рр., балетмейстер-постановник Укрконцерту «Цирк на сцені» 1988–1992 рр., Київського мюзик-холу, Київського театру оперети, Київського національного театру російської драми ім. Л. Українки, балетмейстер-постановник театру «УТОГ» упродовж 1990–1995 рр. (викладає – джаз-танець, популярний і сучасний танець, хореографічні постановки).

Людмила Глушко, солістка балету Буковинського ансамблю, Молдавського національного ансамбль «Жок», державного джаз-оркестру «Букурія», Грузинської національної філармонії, Київського мюзик-холу, балетмейстер Київського театру естради (викладає – сучасний танець, хореографічні постановки, теп-танець).

Також у період з 1975–2016 рр. у ВНЗ викладали провідні майстри сучасної танцювальної естради – *Маргарита Назарова*, учениця Олени Герд, співкурсниця Майї Плисецької, балерина Великого театру (викладала – класичний, характерний танець, хореографічні постановки), *Василь Подберьозкін*, соліст Чорноморського ансамблю пісні і танцю, балетмейстер Київського театру естради (теп-танець), *Таїсія Гарань* (робота у театрі «УТОГ»,

викладала – класичний танець, хореографічні постановки), *Лариса Обовська*, солістка Київської національної опери ім. Т. Шевченка (викладала – класичний танець, хореографічні постановки). *Олексій Біткіне* (викладав – хореографію, народно-сценічний, режисерські постановки циркових номерів), *Оксана Шевченко* (викладала – хореографію, народно-сценічний, історико-побутовий танець), *Валентина Галайко*, балерина Київської національної опери ім. Т. Шевченка (викладала – хореографію), *Дейниченко Валерій*, соліст Київської національної опери ім. Т. Шевченка (викладав – хореографію). *Олександр Балансєв* (викладав – теп-танець), *Світлана Пшенична* (викладала – теп-танець), *Людмила Попович* (режисерські постановки), *Валерій Опря*, соліст балету Київського міського музичного театру для дітей (викладав – естрадний танець, хореографічні постановки).

Андрій Єрьомін, директор танцювальної компанії «А-6» (викладав – популярний танець), *Олег Капустін* (викладав – популярний танець, режисерські постановки), *Надія Атанасова*, викладач танцювальної компанії «А-6» (викладала – джаз-танець, популярний танець), *Сергій Шахно*, соліст театру сучасної хореографії «Сузір'я Аніко» (викладав – джаз-танець, contemporary dance, хореографічні постановки).

На сьогодні в академії викладають провідні майстри сцени, викладачі класичної та сучасної хореографії, балетмейстери.

Декан факультету естрадного та циркового мистецтв, кандидат мистецтвознавства, лауреат міжнародних конкурсів балету, балетмейстер – *Денис Шариков* (викладає – сучасний естрадний танець, класичний танець, народно-сценічний танець, методика аналізу творів сценічного мистецтва, мистецтвознавство за видами, наукове керівництво магістрантами, хореографічні постановки).

Художній керівник театру танцю Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв, балетмейстер-постановник (соліст театру сучасної хореографії «Сузір'я Аніко», балетмейстер-постановник німецьких театрів «Fantissima», «TanzFaktur» – *Олександр Майбенко* (викладає – сучасний естрадний танець, народно-сценічний танець, методика викладання фахових дисциплін, хореографічні постановки, а також працює з іноземними студентами циркових спеціалізацій).

Також, заслужений працівник культури АР Крим, хореограф-постановник випускних концертів Академії протягом 2014–2016 рр. – *Гульнара Савенко* (викладає – сучасний естрадний танець, хореографічні постановки). *Олексій Пастухов*, хореограф-постановник випускних концертів Академії протягом 2014–2016 рр. (викладає – сучасний естрадний танець, хореографічні постановки). *Пажарська Олена* (викладає – класичний танець), *Василь Кирилюк* (викладає – танець, сучасний естрадний танець), *Євгенія Глушкова* (викладає – танець, акробатику). Зараз в академії студенти вчаться за оствіньо-кваліфікаційними рівнем «молодший спеціаліст» за кваліфікацією артист естради, артист танцювального ансамблю та колективу.

З 2014 р. про відкрито і ліцензовано перший науковий рівень **«бакалаврат»** за кваліфікацією артист естрадних жанрів, артист танцювального ансамблю та колективу, викладач. З 2016 р. спеціалізація **сучасний естрадний танець** підпорядкована спеціальності **026 «Сценічне мистецтво»**. У 2017 р. буде відкрито і ліцензовано другий науковий рівень **«магістр»** за кваліфікацією артист естрадного жанру, керівник танцювального колективу, балетмейстер, викладач вищого навчального закладу.

Навчальний план з підготовки професійних виконавців артистів естради, артистів танцювального ансамблю та колективу у галузі сучасного

естрадного танцю за спрямуванням сценічне (естрадно-циркове мистецтво) визначає певні пріоритетні та особливі навчальні дисципліни – акробатика, жонглювання, пантоміма, історія цирку та естради, історія театру, режисура естрадно-циркового номеру.

Головні навчальні дисципліни за даним жанром – класичний танець, народно-сценічний танець, сучасний естрадний танець, методика викладання фахових дисциплін на сьогодні повинні викладатись на зовсім нових та інноваційних принципах із застосуванням новітніх технологій та сценічних методів. Визначимо на прикладі бакалаврату [6, с. 65–66].

Класичний танець – дисципліна розрахована на 4-и роки 3 рази на тиждень. Студенти повинні вивчити та здобути вміння й навички з базової й віртуозної техніки класичного танцю. Оволодіти академічною і неокласичною балетною естетикою, манерою виконання. Дівчата, повинні опанувати танець на пуантах. В кінці курсу випускники, повинні танцювати академічні чи неокласичні варіації з балетів.

На *першому етапі навчання*, вивчаються основні і базові вправи, рухи комбінації для постановки корпусу, рук, голови, оволодіння важливими технічними прийомами для *exercice a la barre, centre, allegro, port de bras, tours et pirouette, petit et grand sauté*. Також, для поглиблення естетичного виконання академічної манери, студентам надаються деякі форми з техніки історико-побутового танцю – павана, вольта, гавот, менует, полонез, вальс, полька, форми *pas chassé, reverance*.

Другий і третій етапи опанування технікою обертів, складних поз, положень, стрибків, заносів. Четвертий етап навчання є опанування віртуозної техніки рухів класичного танцю, а також вивчення академічних та неокласичних балетних варіацій. Також студенти, повинні навчитись самостійно чітко і послідовно складати комбінації та екзерсис з класичного танцю.

Головним у новітній методиці викладання студентам навчальної дисципліни класичний танець є гармонійне поєднання техніки класичного танцю з додатковими сценічними і спортивними прийомами.

Також тренаж з класичного танцю повинен бути *«психологічним»* й *«образно-насиченим»*, а не відтворювати виключно фізичне навантаження під музичний супровід. Також *важливим для викладача* є повільне введення сценічних прийомів класичного танцю в екзерсис, щоб тренаж і сценічна практика не відрізнялись та не створювали студентам складнощі в опануванні ним професійної техніки.

Музичний матеріал до занять класичним танцем викладачу треба ретельно добирати та співпрацювати з концертмейстером. Краще використовувати композиторів – Дж. Каччині, І. С. Баха, В.А. Моцарта, Людвіга ван Бетховена, І. Штрауса, П. Чайковського, М. Глинки, Дж. П. Ревербері, І. Дунаєвського, І. Крутого.

Студенти повинні звикати виконувати вправи, рухи чітко в музику передаючи складні нюанси музичного супроводу. Головним у навчанні протягом 4-х років є опанування студентами принципу танцсимфонії у виконанні техніки класичного танцю [6, с. 67].

Висновки.

Отже, проаналізовані наукові дослідження з даної проблематики свідчать, що визначено особливості неокласичної стилістики, формально-технічних засобів та сценічного методу в художньо-творчому процесі спеціалізації «сучасний естрадний танець» Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв кінця ХХ – початку ХХІ століття; проаналізовано історичний процес розвитку жанру сучасного естрадного танцю у Київській муніципальній академії естрадного та циркового мистецтв; висвітлені особливості неокласичних технологій сценічного методу викладання класичного танцю в Київській муніципальній академії естрадного та циркового

мистецтв свідчать про сучасні інновації у сучасній системі хореографічної освіти та сценічного мистецтва.

Література:

1. Гваттерини М. *Азбука балета* / М. Гваттерини. – М.: БММ, 2001. – 240 с.
2. Кабачок Н.Л. *Феномен неокласики в хореографічній культурі ХХ ст. (на досвіді Дж. Баланчина): автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 26.00.01* / Н.Л. Кабачок. – Х.: Харків. держ. академія культури, 2013. – 18 с.
3. *Magyar es Fr. Transes: danse contemporain en France et en Hongrie / Magyar es Fr., Tanctevészeti K.* – Budapest: Theatre contemporain de la danse, 1992. – 117 p.: ill.
4. *Marseille Mitchel, Ginot Isabelle. La Dance au XXe siecle / Marseille Mitchel, Ginot Isabelle.* – Paris: Bordas, 1995. – 264 p. : ill.
5. Чепалов О.І. *Хореографічний театр Західної Європи ХХ ст.: монографія* / О.І. Чепалов. – Х.: Харківська держ. академія культури, 2007. – 344 с.: іл.
6. Шариков Д. І. *Інноваційні технології у викладанні спеціалізації «Сучасний естрадний танець» Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв: навчально-методичний посібник* / Т.А. Благова, О.Б. Лань, А.А. Плахотнюк, Д.І. Шариков; наук. ред. А. А. Плахотнюк. – Львів: ЦТДЮГ, 2016. – С. 61–68.

References:

1. *Gvatteryny M. Azbuka baleta / M. Gvatteryny.* – M.: BMM, 2001.– 240 s.
2. *Kabachok N.L. Fenomen neoklasiki v horeografichnij kul'turi HKH st. (na dosvidi Dzh. Balanchina): avtoref. dis. ... kand. mistectvoznnavstva: spec. 26.00.01* / N.L. Kabachok. – H.: Harkiv. derzh. akademiya kul'turi, 2013. – 18 s.

3. *Magyar es Fr. Transes: danse contemporain en France et en Hongrie / Magyar es Fr., Tancmevészet. K. – Budapest : Theatre contemporain de la danse, 1992. – 117 p.: ill.*
4. *Marselle Mitchel, Ginot Isabelle. La Dance au XXe siecle / Marselle Mitchel, Ginot Isabelle. – Paris: Bordas, 1995. – 264 r.: ill.*
5. *Chepalov O.I. Xoreografichnyj teatr Zaxidnoyi Yevropy XX st.: monografiya / O.I. Chepalov. – X.: Xarkivska derzh. akademiya kultury, 2007. – 344 s.: il.*
6. *SHarikov D.I. Innovacijni tekhnologii u vikladanni specializacii «Suchasnij estradnij tanec'» Kiivs'koï municipal'noi akademii estradnogo ta cirkovogo mistectv: navchal'no-metodichnij posibnik / T.A. Blagova, O. B. Lan', A.A. Plahotnyuk, D.I. SHarikov; nauk. red. A.A. Plahotnyuk. – L'viv: CTDYUG, 2016. – S. 61–68.*